

Els historiadors espanyols del cinema fan feina

per Joaquim Romaguera i Ramió

Als lectors que no estiguin familiaritzats amb l'estudi de la història en general, o que no s'hagin apropiat mai a la del cinema en particular, tal vegada els sorprengui de saber l'existència d'una entitat que agrupa els qui ens hi dediquem, si bé confio més que ho trobin la mar de normal i lògic. Doncs sí, i fins i tot existeix amb denominació catalana. També aquest punt mereix la seva menuda crònica o la seva petita història. Vegin-la.

Quan vam posar dempeus l'entitat, l'agost del 1987 a O Carballiño, una vila de la província d'Ourense, aviat la batejàrem amb el nom de "Associació d'Historiadors de Cinema de l'Estat Espanyol", en català, però també, és clar, en castellà, en gallec i en èuscara, tot sobre el paper. Ja l'any següent vam celebrar el I Congrés i la I Assemblea General a Xixón (Astúries), i un dels últims articles dels Estatuts que allí vam aprovar diu que "tant el nom de l'entitat com els seus Estatuts s'editaran en les llengües de l'Estat espanyol, tant per a ús intern com per a llur difusió. Els textos de ponències i comunicacions es publicaran en la llengua que desitgin els seus autors".

Més tard, i també dins el 1988, vam celebrar a Bilbao (Bizkaia) el II Congrés i

L'autor d'aquest article, escrit expressament per a QUADERN, compta, tot i la seva joventut (cinquanta anys escassos) amb un currículum molt nodrit en qüestions cinematogràfiques, des de la creació i direcció de diversos cineclubs (que el portà a la direcció de la Federació Catalana) fins a la publicació, a vegades com a autor i altres com a editor, de bon nombre de llibres, passant per la crítica de cinema als diaris "Avui" i "Diari de Barcelona" i en diverses revistes especialitzades.

*Com a un dels creadors de l'Associació d'Historiadors de Cinema de l'Estat Espanyol ha pres part molt activa en els tres Congressos que aquesta entitat ha realitzat en diferents llocs de la pell de brau. I en el darrerament celebrat, el febrer d'aquest any, a Donòstia (San Sebastián) hi va llegir una ponència en què donava a conèixer i analitzava els "Trenta anys d'experimentació en el cinema amateur català", dintre de la temàtica genèrica del Congrés, que era **Las vanguardias artísticas en la historia del cine español**. Recordar i revalorar la desconeguda significació que pot tenir el cinema amateur*

català dintre del conjunt del Cinema de tota mena fet a l'Estat espanyol, és una tasca que cal agrair-li a Joaquim Romaguera i Ramió, i tant més ens correspon de fer-ho als sabadellencs tota vegada que de la vintena de cineistes catalans que ha recollit en el seu estudi com a creadors en més o menys escala d'un cinema d'avantguarda o d'experimentació, tres d'ells són sabadellencs. Es tracia de Llorenç Llobet-Gràcia i de Joan Llobet, malauradament desapareguts, i d'Arcadi Gili que encara tenim entre nosaltres.

De Llobet-Gràcia cita els films "Suïcida" i "El valle encantado", i més extensament analitza "Pregària a la Verge dels Colls". I també fa una referència al film professional, "Vida en sombras", que encara guanya batalles, com el Cid, al cap d'una quarantena d'anys de la seva existència incomprendible confinada.

De Joan Llobet analitza "Erase una vez" i "Cámara soñadora". I d'Arcadi Gili destaca les seves creacions íntegrament abstractes com "ABC del agua", "El sol y sus lentejuelas" i "Sinfonia en gris".

J.T.

tint i ja materialitzades les resumeixo a continuació.

I Congrés: Metodologies de la Història del Cinema (Xixón-Astúries, 1988)

Aquest lema va semblar que convenia tractar-lo com a quasi presentació o primera passa a donar per una entitat que té com a objecte d'estudi preferent/prioritari la història del cinema i, doncs, com estudiar-la, de quina manera més completa i profitosa, amb quines eines, etc. O sia, en síntesi: quina/quines metodologies existeixen/coexisteixen, sobre quines bases s'assenten i com aplicar-les eficaçment. És una matèria prima absolutament necessària de dominar i de posar sempre en qüestió, i després d'aquell encontre encara és

un camp a continuar explorant i a aprofundir molt més, veient com es treballa en altres indrets amb més tradició historiogràfica, veient com se les empesquen els universitaris i com s'ho fan els qui no tenen aules ni càtedres davant o darrera de la seva voluntariosa, vocacional, entusiasta i aïllada tasca investigadora.

la II Assemblea General, i es van produir alguns canvis en els Estatuts, entre els quals hi ha el de la denominació de l'entitat, que passava a ser "Associació Espanyola d'Historiadors del Cinema", i això perquè es va voler majoritàriament sintonitzar amb la forma com es solen denominar les estrangeres: "francesa", "italiana", etc., no sense -això sí- una certa "resistència" per part de força historiadors geogràficament ubicats a la perifèria. L'article referent a l'ús de les llengües es va mantenir íntegrament tal com l'he transcrit en cursiva.

Bé. Amb aquest breu excurs vostès ja saben quan va néixer l'AEHC (Associació Espanyola d'Historiadors de Cinema) i, ara, ens trobem el 1990 amb un III Congrés i una III Assemblea General que vam celebrar a Donòstia (Gipuzkoa) a principis de febrer. Tot això per explicar que l'AEHC ha nascut amb empena i amb força idees a il·luminar. Les més sobresor-

A Xixón hi van haver aportacions substancials de, per exemple, Santos Zunzunegui, Joan M. Minguet i Fèlix Fanés; i un servidor va presentar-hi dos treballs: un sobre l'estat actual de la historio-

gràfica, veient com se les empesquen els universitaris i com s'ho fan els qui no tenen aules ni càtedres davant o darrera de la seva voluntariosa, vocacional, entusiasta i aïllada tasca investigadora.

A Xixón hi van haver aportacions substancials de, per exemple, Santos Zunzunegui, Joan M. Minguet i Fèlix Fanés; i un servidor va presentar-hi dos treballs: un sobre l'estat actual de la historio-

MONISTROL

Passeig de la Plaça Major, 6
Telèfon 725 49 25
SABADELL

MONISTROL
CINE FOTO

Fotografia - Cinema

Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL

Llobet-Gràcia prepara una presa "a imatge per imatge" per al ball d'ampolles del seu film "Contrastes".

grafia cinematogràfica a Catalunya i un altre sobre fonts bibliogràfiques de les cinematografies de l'Estat espanyol, "per tal de poder estudiar i historiar el nostre cinema", o sia, per tal de deixar d'estudiar-lo *sols* des de la perspectiva en què s'ha estudiat pràcticament sempre: sota el rètol de *español*, quan hi ha un corrent (metodologia, per tant) que ho veu no del global als particulars (autonomies i regions, les especificitats vernàcules, les pràctiques no professionals, i un llarg etcètera), sinó que des dels particulars és com es pot i s'ha de bastir un global, una història justa, equilibrada i sense exclusions ni marginacions de cap tipus (socio-cultural) ni de cap mena (tècnico-artística). Aquest, com els altres punts, és un debat (punt de vista, per tant) que resta obert fins que hi tornem, quan toqui.

II Congrés: Hora actual del cinema de les autonomies de l'Estat espanyol (Bilbao-Bizkaia, 1988)

Aquí també ens va semblar que després d'haver atacat de cara les metodologies calia haver-se-les amb les pràctiques

o experiències concretes. I seguint amb el cue deia abans, si el normal és que es parli i s'escrigui (ex. història) de "cinema espanyol", a Bilbao vam intentar veure la globalitat des de s angles de les nacionalitats.

Fotograma d'un dels films abstractes d'Arcadi Gili.

Així, i per ordre alfabètic, s'hi feren aportacions d'Andalusia, Aragó, Astúries, Catalunya, Galícia, Lleó (o més pròpiament Castella-Lleó), Madrid (o més pròpiament Comunitat Autònoma de Madrid) i País Valencià (o, per segons qui, Comunitat Valenciana). En el cas de Catalunya els ponents foren: Ivan Tubau (sobre la llengua catalana), Romà Oltra (sobre la producció a Catalunya 1930-1960), Joan M. Minguet (sobre els referents catalans del nostre cinema), Jordi Artigas (sobre el cinema d'animació a Catalunya), Carles José (sobre el mercat filmic català en l'àmbit de la CEE) i un servidor (sobre el pensament cinematogràfic català fins a finals dels anys deu i sobre una primera relació entre la literatura i el film catalans). Si l'anterior és un tema a voltes abstrús i que roman obert, aquest és un temari amplísim i que tant de bo mai no s'acabi d'esgotar del tot.

III Congrés: Les avantguardes artístiques en la història del cinema espanyol (Donòstia-Gipuzkoa, 1990)

Sense abandonar encara el país, en aquest recent Congrés ens vam endinsar en una visió del cinema des de la perspectiva del film experimental, o de l'experimentació amb el llenguatge del cinema, o del tractament formal amb allò imperant i que no és admès per la indústria i, per tant, que sovint no arriba al públic. En fi, diverses maneres d'entendre l'avantguarda artística i l'experimentació cinematogràfica que es van posar damunt la taula del

Congrés que més requesta ha tingut, també -és clar- perquè l'AEHC ja comença a recollir uns fruits després de llaurar força feixes.

Temes com -per exemple- el de la "Escuela de Barcelona" (tocat per Esteve Riambau), o el Teatro Linares Riva de La Corunya (Luis Miguel Quiroga); noms com els de Carlos Saura (Norberto Alcover), Rafael Porlán Merlo (Rafael Utrera) o Ramón Martínez de la Riva (Xosé María Folgar); revistes com *Mirador* (Palmira González), *La Gaceta Literaria* (Alberto Sánchez) o *Cine Experimental* (un servidor); sectors com el del cinema alternatiu a Galícia (Emilio Carlos García), el d'animació a l'Estat (Jordi Artigas), el cinema amateur català (un servidor), o films com *Arriluce* de José Ángel Rebolledo, poden servir de tast de l'àmplia participació que a Donòstia va descabdellar-se i polemitzar entorn d'un tema que es fa present en diferents moments de la història del cinema realitzat en aquest país, amb una punxa singular que cal situar als anys vint, quan també a la resta d'Europa les avantguardes feien de les seves: futurisme i expressionisme dels anys deu avançats, fins als dadaisme, surrealisme, excèntrisme i abstracció que s'allarguen fins a les envistes de la Segona Gran Bogeria Mundial.

Bé. I ara podríem acabar parlant una mica del que l'AEHC té en cartera, pensant ja en un nou congrés, amb temes tals com: El cinema primitiu espanyol, o El pas del mut al sonor en el cinema espanyol, o Del cinema dels anys cinquanta al Nou Cinema Espanyol. N'hi ha més, però per ara guanyen punts aquests tres, com també guanya adeptes realitzar una trobada *open*, és a dir, sense tema fix, on els historiadors presentin treballs inèdits fruit de la tasca investigadora que cadascú conrea amb predilecció o que ha desenvolupat en un cert moment i que encara es

manté inèdit. Perquè una de les gràcies de l'AEHC és que de cada encontre en deriva un volum que recull ponències i comunicacions, i per tant ja n'hem editat tres, que es venen en llibreries, distribuïts per Enllaç de Barcelona. I anar fent, sense precipitació, però sí que de cada passa en resti una feina sòlida, el màxim d'engrescadora, novedosa a ser possible, que explori un camp pregonament, encara que sense pretendre mai d'esgotar-lo, cosa quasi impossible en historiografia, i també pensant ja en aprofundir les relacions fins avui establertes amb associacions estrangeres (Canadà, França, Itàlia, Alemanya, etc.), de cara a realitzar intercanvis i col·laboracions de moltes menes i nivells. Un futur prometedor per a una entitat jove que ja exhibeix un patrimoni o un actiu francament optimista, i no sols pels llibres

publicats (notaris de la nostra feina), sinó també per la seixantena de membres que fins avui s'hi han donat d'alta.

En seguirem parlant quan hàgim donat una nova passa endavant.

Foto de rodatge de "La cámara soñadora", de Joan Llobet.

LLOBET

FOTOGRAF

VIA MASSAGUÉ, 12 - TEL. 7251730
SABADELL

Pedro

FOTOGRAF

IZAPATA

Ctra. Terrassa 394-396 - Tel. 726 88 28
08206 SABADELL